

საზოგადოება

საგაზეთო ჩანართი №2

საგაზეთო ჩანართი „სამოქალაქო საზოგადოება“ კვლავ თქვენს წინაშეა, რომელიც პროექტის „თვითმმართველობის ეფექტურობის გაძლიერება მოსახლეობის ინფორმირების ახალი მეთოდების გამოყენებით“ ფარგლებშია მომზადებული. პროექტს ახორციელებს **ოზურგეთის ახალგაზრდა მეცნიერთა კლუბი** „გურიის ახალგაზრდული რესურსცენტრთან“ პარტნიორობით.

პროექტის მიზანია ლანჩხუთის და ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტების თვითმმართველობის ორგანოების გამჭვირვალობისა და ანგარიშვალდებულების გაუმჯობესება, მოსახლეობის ინფორმირების ახალი ინოვაციური მეთოდების გამოყენებით.

ლანჩხუთისა და ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტებში მიმ-

დინარეობს თვითმმართველობის საქმიანობით დაინტერესებული პირების მონაცემთა ბაზის შექმნა. **გაფორმებული ანკეტა-მემორანდუმზე** დაყრდნობით ინფორმაცია დაინტერესებული პირების შესახებ აისახება შესაბამის მონაცემთა ბაზაში, სადაც თითოეული პირის შესახებ მითითებული იქნება მობილურის ნომერი და ინტერნეტის სფეროები თვითმმართველობის მიმართულებით.

სპეციალური პროგრამული უზრუნველყოფის საშუალებით, კომისიების თუ საკრებულოს სხდომების დანიშნულად 1-2 დღით ადრე, საკრებულო მოახდენს შესაბამისი ინტერნეტის ფაუნდებისათვის მოკლე ტექსტური შეტყობინებების (SMS) დაგზავნას, სხდომების დღის წესრიგის შესახებ, თარიღის, დროის, ადგილის მითითებით.

გამოცემაში კვლავ ვაგრძელებთ პუბლიკაციებს „სამოქალაქო საზოგადოების ინსტიტუტის“ მიერ გამოცემული ალმანახიდან – „სამოქალაქო საზოგადოება“, რომელიც აერთიანებს სხვადასხვა დროსა და სივრცეში შექმნილ ნაშრომებს სამოქალაქო საზოგადოებისა და დემოკრატიული ღირებულებების შესახებ. ჩვენი მიზანია, მკითხველს წარმოუდგინოთ ქართველი და უცხოელი ავტორების მოსაზრებები სამოქალაქო ფასეულობების როლსა და მნიშვნელობაზე.

ლევან მჭავანაძე,
პროექტის კოორდინატორი

ვაცლავ ჰაველი (1936 – 2011)

ჩეხი დრამატურგი, ესეისტი და პოლიტიკოსი

სიტყვა „ვაცლავ ჰაველის სახელობის სამოქალაქო საზოგადოების სივრცეში“

თუ კომუნისტური ტიპის ტოტალიტარული სისტემის თანაარსებობა შესაძლებელია კერძო საკუთრებასა და, ზოგ შემთხვევაში, კერძო წარმოებასთანაც კი, გამორიცხულია ამგვარი სისტემის არსებობა განვითარებულ სამოქალაქო საზოგადოებაში. ჭეშმარიტი სამოქალაქო საზოგადოება, ნამდვილი დემოკრატიის საფუძველი, ვერასოდეს შეეთვისება ტოტალიტარულ მმართველობას. სწორედ ამიტომ შემთხვევითი არ ყოფილა, რომ კომუნისტური რეჟიმის დამყარებასთან მოჰყვა სამოქალაქო საზოგადოებაზე ყველაზე ძლიერი და, შეიძლება ითქვას, საბედისწერო იერიში.

სიტყვის თავისუფლება, რაც უმაღლესი ჩინი კომუნისტური სისტემის დამყარებისთანავე, ორმოცდარეწი წლის შემდეგ ასევე ერთ დღეში აღდგა. შესაძლებელი გახდა კომუნისტური პარტიის მმართველი როლის შესახებ კონსტიტუციაში არსებული დებულებების მყისიერად გაუქმება, სხვა პარტიების დაარსება და თავისუფალი არჩევნების ჩატარება. ჩვენ საკმაოდ მოკლე დროში შევძელით ნაციონალიზებული ეკონომიკის დიდი ნაწილი კონკრეტული მფლობელებისათვის გადაგვცვა.

რაც შეეხება სამოქალაქო საზოგადოებას, აქ საქმე ბევრად უფრო რთულად გვაქვს. მის აღდგენას წლები დასჭირდება. მიზეზი ნათელია: სამოქალაქო საზოგადოების სტრუქტურა საკმაოდ რთული, ძალიან სათუთი და ხანდახან ამოუცნობი ორგანიზაცია, რომლის ჩამოყალიბებას ათწლეულები, ზოგჯერ კი საუკუნეები, სჭირდება. ის იზრდება ბუნებრივი განვითარების შედეგად და ასახავს ადამიანის აზროვნებისა და ზნეობის ევოლუციას, საზოგადოების თვითმმართველობისა და ცოდნის დონის და სამოქალაქო ცნობიერებასა და თვითშეგნებას. წლების განმავლობაში არარსებული სამოქალაქო საზოგადოების აღდგენა მმართველი პარტიის მიერ მიღე-

ბული კანონების, დადგენილებებისა და გადაწყვეტილებების საფუძველზე შეუძლებელია. სამოქალაქო საზოგადოების ჩამოყალიბების ერთადერთი გზა მისთვის ხელსაყრელი გარემოს მოთმინებით შენება და საზოგადოების სულისკვეთების იმ მახასიათებლების გაძლიერებაა, რაც ხელს უწყობს მის წინსვლას.

ნება მომეცით, ვისარგებლო შემთხვევით და მოგახსენოთ, თუ რას ვფიქრობ პოსტკომუნისტური გამოცდილების ფონზე სამოქალაქო საზოგადოების ძირითად ელემენტებსა და მის მნიშვნელობაზე.

უპირველეს ყოვლისა, რა არის სამოქალაქო საზოგადოება? ზოგადად ჩვენ შეგვიძლია განვიხილოთ ის, როგორც საზოგადოება, რომელიც მოქალაქეები აქტიურად არიან ჩართულნი - მრავალი პარალელური, ურთიერთშემავსებელი გზით - საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, მატერიალური დოვლათის მართვასა და გადაწყვეტილებების მიღებაში. მონაწილეობის ხარისხი, ხასიათი და ინსტიტუციური ფორმა ძირითადად დამოკიდებულია თავად მონაწილეებზე, მათ ინიციატივასა და წარმოსახვის უნარზე, თუმცა ეს, ბუნებრივად, გარკვეულ სამართლებრივ საფუძველს ეყარება. ამრიგად, ეს არის საზოგადოება, რომელიც არა მარტო ინდივიდს და ჯგუფს აძლევს შემოქმედებით თავისუფლებას, როგორც საზოგადოებრივი მოღვაწეობის მნიშვნელოვან კომპონენტს, არამედ უშუალოდ ამ შემოქმედებით უნარს ეფუძნება. ასეთ საზოგადოებაში სახელმწიფოსა და სახელმწიფო დაწესებულებების ფუნქციები შემოიფარგლება იმით, რასაც სხვა ვერაფერს გააკეთებს - ეს არის კანონმდებლობის შემუშავება, ეროვნული თავდაცვა და უშიშროება, მართლმსაჯულების აღსრულება და ა.შ.

უფრო მარტივად რომ ვთქვათ, სამოქალაქო საზოგადოება სამ ძირითად ბურჟს ეყრდნობა. პირველი ბურჟია გაერთიანება,

ამ სიტყვის ფართო გაგებით - ადამიანების თავისუფალი გაერთიანება სხვადასხვა ტიპის ორგანიზაციებში: კლუბებში, სათემო ჯგუფებში, სამოქალაქო ინიციატივებში, ფონდებსა და საქველმოქმედო ორგანიზაციებში, ეკლესიებსა და პოლიტიკურ პარტიებში. ადამიანები ერთიანდებიან ამ ორგანიზაციებში იმ მიზნებით, რომელთა მიღწევა ჯგუფურად უფრო იოლია, ვიდრე - ინდივიდუალურად. ორი არსებითი საკითხია, რომელთა გამოც ამ სახის გაერთიანებისთვის, რომელსაც საზოგადოების თვითსტრუქტურისა და მისი მნიშვნელობის მხარს უჭერს ამგვარ გაერთიანებებს და გეთავაზობს მათი მოქმედებისთვის ხელსაყრელ პირობებს. სახელმწიფო ამას აკეთებს ორი მიზეზის გამო: პირველი - საზოგადოების სტაბილურობა, ჰარმონია და წარმატება დიდად არის დამოკიდებული იმაზე, აქვთ თუ არა მოქალაქეებსა და მათ დაჯგუფებებს სხვადასხვა ლეგიტიმური ინტერესის (ისეთი ინტერესის, რომელიც არ არის მოგებაზე ორიენტირებული) დამკვიდრების საკმარისი საშუალება, და მეორე - ამ არასარფიანი საქმიანობის უმეტესი ნაწილი ემსახურება არა მხოლოდ იმ ადამიანებს, ვინც მათში მონაწილეობს, არამედ მოაქვს უფრო ფართო სარგებელი, რომლითაც ამა თუ იმ სახით ყველას შეუძლია ისარგებლოს.

სამოქალაქო საზოგადოების მეორე ბურჟია სახელმწიფო მართვის სისტემაში არსებული ძლიერი ადგილობრივი თვითმმართველობა. ეს ნიშნავს, რომ მოქალაქეები ირჩევენ არა მხოლოდ ცენტრალურ წარმომადგენლობითი ორგანოების წევრებს, არამედ - თავიანთ წარმომადგენლებსაც მუნიციპალიტეტებისა და რეგიონების ადგილობრივ

თვითმმართველობაში, და რომ ეს (უფრო დაბალი დონის) წარმომადგენლობითი ორგანოები სათანადო ფუნქციონირებასა და საკუთარ ფინანსურ სახსრებს ფლობენ. ყველაფერი ის, რაც არ არის აუცილებელი გადაწყვეტილების მიღებისთვის ან მის დაქვემდებარებაში მყოფი ორგანოების მიერ, უნდა გადაწყვეტილებას ადგილობრივად არჩეული წარმომადგენლების მიერ უფრო დაბალ დონეზე. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, სამოქალაქო საზოგადოების ერთ-ერთი ძირითადი ასპექტი (და, ამავდროულად, მისი განვითარების ფორმა ან წინაპირობა) არის დეცენტრალიზებული სახელმწიფო.

რასაკვირველია, სახელმწიფოს კანონით განსაზღვრული სოციალური მოვალეობები აკისრია. შეიძლება ითქვას, რომ ეს მოვალეობები სახელმწიფოს არსებობის ერთ-ერთ მიზეზს წარმოადგენს. ეს მოვალეობები მოიცავს სოციალური უზრუნველყოფის, ჯანდაცვის, განათლებისა და გარემოს დაცვის სფეროებს. მაგრამ, მიუხედავად იმისა, რომ სახელმწიფო უნდა იყოს გარანტი ამ მოვალეობების შესრულებისა, ეს არ ნიშნავს, რომ იგი ერთადერთი უნდა იყოს, ვინც მათ განახორციელებს.

სახელმწიფო, ჩვეულებრივ, არც კარგი ექიმია და არც კარგი მასწავლებელი. ამიტომ სამოქალაქო საზოგადოების მესამე ბურჟს უნდა წარმოადგენდეს სხვა ორგანიზაციებისათვის სახელმწიფოს მიერ გარანტირებული ზოგიერთი

ფუნქციის გადაცემის მოქნილი სისტემა, რასაც თან უნდა ახლდეს ამ ორგანიზაციების კონტროლისა და მხარდაჭერის ასეთივე მოქნილი სისტემა. სკოლები, საავადმყოფოები, თეატრები და მსგავსი დაწესებულებები, თუკი ისინი კომერციული კომპანიების სახით არ მოქმედებენ, არ უნდა წარმოადგენდნენ სახელმწიფოს ისეთ ნაწილს, როგორცაა ჯარი და პოლიცია. მათ უნდა ჰქონდეთ სტატუსი არაკომერციული ორგანიზაციებისა, რომელთა მიმართაც სახელმწიფოს, უბრალოდ, გარკვეული უფლებები აქვს და, ასევე, გარკვეული მოვალეობები აკისრია.

სამოქალაქო საზოგადოების სამივე ბურჟია - ადამიანების გაერთიანება სხვადასხვა ორგანიზაციაში, სახელმწიფოს დეცენტრალიზაცია და მეტ-ნაკლებად დამოუკიდებელი ორგანიზაციებისათვის საკუთარი ფუნქციებიდან ზოგიერთის გადაცემა - არის ის სამი ძირითადი მიზანი, რომლებსაც უნდა მივადგინოთ ჩემს ქვეყანაში სამოქალაქო საზოგადოების აღდგენის პროცესში.

ყოველივე ეს თქვენთვის, ალბათ, ისედაც ცხადია, შეიძლება გიკვირთ კიდევ, რატომ ვლაპარაკობ ამდენს ასეთ ბანალურ თემებზე.

დაახ, მე ვიცი, რომ ამერიკაში - ქვეყანაში, სადაც ალბათ მსოფლიოში ყველაზე უფრო განვითარებული სამოქალაქო საზოგადოებაა - შეიძლება გასაკვირი იყოს, თუ რა საჭიროა ლაპარაკი იმაზე, რაც თავისთავად ცხადია.

გაგრძელება მე-2 გვერდზე

